Published September 25, 2023 Klapalekiana, **59**: 195–198, 2023
ISSN 1210-6100

Ocenění České společnosti entomologické za rok 2023

Od roku 2019 uděluje výbor České společnosti entomologické (ČSE) čestná ocenění pro význačné osobnosti, jejichž působení se rozličnými způsoby dotýká entomologie. Každoročně bývá navrženo kolem deseti kandidátů, ze kterých výbor ČSE poté vybírá ty, kteří cenu obdrží. Ač bylo od roku 2019 rozdáno již čtrnáct ocenění, relativně malá část byla udělena za popularizaci entomologie a osvětovou činnost. Právě tyto oblasti jsou rozhodující pro zachování vysoké společenské a odborné úrovně naší Společnosti a dobrého jména entomologie jako vědního oboru. Dlužno však podotknout, že přes jejich nesporný význam je bohužel relativně málo lidí, kteří se jim věnují. Jedním z nich je bezesporu Pavel Bezděčka (obr. 1), jehož bohaté aktivity na poli entomologie lze hodnotit jako mimořádné v mnoha oblastech. Výbor ČSE se rozhodl vyzdvihnout právě popularizaci entomologie a na Valném shromáždění ČSE konaném 18. února 2023 v Kulturním domě Barikádníků za ni obdržel Ocenění ČSE.

Pavel Bezděčka – obdržel ocenění za popularizaci entomologie a osvětovou činnost

Narodil se 4. července 1952 v Praze, ale kromě těch pár dnů v porodnici prožil celé dětství, jinošská léta i první roky dospělosti v Olomouci. V tomto městě vystudoval Střední zemědělskou technickou školu. Protože jeho tatínek byl farářem Československé církve husitské, tehdejší režim mu neumožnil studium na vysoké škole. Pavel se tedy naučil vzdělávat sám. Začal pracovat jako asistent ve veterinární nemocnici a po dvouleté vojenské službě odstartoval svoji neuvěřitelně pestrou pracovní anabázi. Za svůj život vystřídal 19 zaměstnání, která se od sebe často diametrálně lišila. Zoologii jako oboru se sice věnoval celý život, ale profesí se mu stala až od roku 1991, kdy se stal referentem ochrany přírody na tehdejším Okresním úřadě v Uherském Hradišti. Posléze pracoval jako zoolog na Správě CHKO Bílé Karpaty, kterou pak i několik let vedl. Poté se stal vedoucím nově založeného střediska AOPK ČR ve Zlíně, a nakonec zakotvil v Muzeu Vysočiny v Jihlavě, kde působí dodnes.

Se sbíráním hmyzu začal, když mu bylo šest. V patnácti se Pavel zaměřil na brouky (Coleoptera), zejména kovaříkovité (Elateridae) a střevlíkovité (Carabidae). Zásadní změnu v jeho specializaci způsobila do značné míry nešťastná náhoda. V roce 1976 si na Břeclavsku při dobývání brouků z mrtvého dřeva prosekl levou dlaň dlátem a přeťal si tři šlachy. Následující čtyři roky strávil v pracovní neschopnosti, které věnoval studiu mravenců (Formicidae) a stal se zapáleným a později také velmi uznávaným myrmekologem (obr. 2). K broukům se již nikdy plně nevrátil. Později se kromě mravenců začal zabývat ještě sekáči (Opilionida).

Pavel je velmi literárně nadaný a tuto vlohu dokázal geniálně snoubit se zájmem a láskou k přírodě. Od konce 80. let začaly v novinách a časopisech vycházet jeho bajky a pohádky, v naprosté většině pojednávající nějakým způsobem o přírodě a přírodních jevech. V roce 1996 založil spolu se dvěma kolegy časopis *Bílé Karpaty*, který vychází dodnes, nyní pod názvem *Bílé – Biele Karpaty*. Jakýmsi vrcholem jeho literární tvorby jsou autorské knihy primárně určené dětským čtenářům. Na počátku 90. let inicioval vznik Přírodovědného klubu v Uherském Hradišti, který za dobu své existence vydal osm sborníků a dvanáct monografií ve formě supplement. Pavel po celou dobu fungoval jako výkonný redaktor sborníku, a navíc sháněl od sponzorů finanční prostředky na vydávání časopisu. Po jeho přestěhování do Jihlavy však nikdo toto břímě bohužel nepřevzal a klub zanikl.

Během svého působení na Správě CHKO Bílé Karpaty přizval a přilákal spoustu badatelů, a tak se toto dříve poněkud opomíjené pohoří stalo jednou z přírodovědně nejlépe prozkoumaných oblastí v ČR. V Uherském Hradišti vedl v místním Domě dětí a mládeže přírodovědný a entomologický kroužek (1985–1995) a patřil k oblíbeným lektorům Akademie třetího věku (1999–2006) (obr. 3). Za osvětovou práci a publikační činnost, která je velice bohatá a pestrá, obdržel Pavel v roce 2000 Cenu města Uherské Hradiště za ekologii. Ve svých aktivitách nijak nepolevil ani na novém působišti v Jihlavě, naopak spíše ještě přidal.

Obr. 1. Pavel Bezděčka (vlevo) převzal ocenění z rukou Stanislava Benedikta (uprostřed), místopředsedy ČSE. Vpravo Dušan Trávníček, navrhovatel Pavla na ocenění. Fotografie Jakub Rolčík.

V textu jsou shrnuta jen základní fakta týkající Pavlovy osobnosti. Podrobnější informace o oceněném mohou zájemci nalézt v laudatiu u příležitosti jeho sedmdesátých narozenin uveřejněném v časopise *Acta Carpathica Occidentalis* (Trávníček 2022).

Udělování Ocenění České společnosti entomologické 2019–2023

Od udělení prvních ocenění v roce 2019 uběhlo letos již pět let, a tak nám dovolte krátce připomenout, jaký byl hlavní smysl udílení ocenění a kdo byl poctěn.

V roce 2018 se rozhodl výbor ČSE přijmout návrh, který by umožnil oceňování jednotlivců, kteří se významně zasloužili o chod naší Společnosti či o rozvoj entomologie jako oboru, a přitom zatím nesplňují především věková kritéria pro udělení čestného členství. Později bylo toto pravidlo rozšířeno i na větší kolektivy a zároveň muselo být již dvakrát porušeno ustanovení, že ocenění nebude udělováno *in memoriam*. V obou případech však šlo o zvolení žijící osobnosti, která se však slavnostního aktu předání ocenění bohužel nedožila. Ocenění mělo a má čistě symbolický charakter a není spojeno s finanční odměnou. Vedle čestné plakety přebírají jeho držitelé skleněnou plastiku s motivem ploskoroha.

Ocenění mělo směřovat lidem, kteří se významně zasloužili o rozvoj ČSE, dlouhodobě se věnují práci s mládeží, ochraně přírody, osvětě či popularizaci entomologie nebo dosáhli mimořádných výsledků ve své odbornosti. Hlavním smyslem mělo být vyzdvižení mimořádných osobností a poděkování za jejich práci. Nicméně ke smyslu ocenění jistě patří i motivace ostatních a konečně i posílení sounáležitosti lidí, které spojuje společný zájem o entomologii a přírodu. Myslíme si, že těchto cílů bylo bezezbytku dosaženo.

Od roku 2019, kdy byla udělena první ocenění, výbor ČSE zvolil již třináct významných osobností a jednou byla tato pocta přiznána kolektivu (viz níže). Lidé, kteří byli oceněni, jsou velmi rozliční, a také důvody k jejich dekorování byly různé. Jedno však mají společné – svým jednáním pozvedli českou entomologii. Ocenění tak mělo být pouze dovršením jejich, často celoživotního snažení, avšak úctu entomologické obce by neměli ztratit nikdy.

Podrobné informace o předchozích oceněních lze nalézt v článcích: Benedikt & Sommer (2019, 2020), Benedikt et al. (2021), Sommer & Benedikt (2020), Sommer et al. (2022a, b, 2023).

Obr. 2. Pavel při determinaci mravenců v terénu. Fotografie Klára Bezděčková.

Obr. 3. Pavel se práci s veřejností věnuje na mnoha frontách. Zde při výkladu na entomologické exkurzi pro veřejnost. Fotografie Dana Zyvalová.

Seznam oceněných osobností a kolektivů s důvody k jejich ocenění:

2019

RNDr. Marcela Skuhravá, CSc. – za dlouholetou podporu ČSE a přínos k rozvoji české entomologie
RNDr. Jaromír Strejček *in memoriam* – za dlouholetou podporu ČSE a přínos k rozvoji české entomologie
Mgr. Pavel Špryňar – za podporu ČSE v oblasti osvěty a výchovy mládeže
Jan Schneider – za podporu ČSE

2020

Zora Brodská – za dlouholetou podporu ČSE
RNDr. Svatopluk Bílý, CSc. – za dlouholetou podporu ČSE a přínos k rozvoji české entomologie
RNDr. Josef Jelínek, CSc. – za dlouholetou podporu ČSE a přínos k rozvoji české entomologie
Ing. Milan Sláma – za přínos k rozvoji české entomologie

2021

MUDr. Aleš Smetana, CSc. *in memoriam* – za celoživotní přínos k rozvoji entomologie
RNDr. Ivan Löbl – za celoživotní přínos k rozvoji entomologie
Časopis Západočeské entomologické listy – za přínos k rozvoji české entomologie
RNDr. Jiří Zelený, CSc. –za dlouhodobou podporu ČSE a přínos k rozvoji entomologie
Vladislav Malý – za celoživotní přínos k rozvoji entomologie

2023

Pavel Bezděčka – za popularizaci entomologie a osvětovou činnost

Závěrem

Pět let uteklo jako voda, ale pevně věříme, že ČSE bude udělovat ocenění pro význačné osobnosti či počiny i nadále. Stále totiž mezi námi existuje řada lidí, kteří by si zasloužili pochvalu za svoji práci či snažení. Výbor ČSE vítá návrhy na vhodné adepty pro ocenění. Případné návrhy spolu se zdůvodněním, proč by měl být vybrán právě Váš kandidát nebo kandidátka, zasílejte na emailovou adresu ČSE (entospol@gmail.com).

LITERATURA

BENEDIKT S., HÁJEK J., JELÍNEK J., KRÁL D. & SOMMER D. 2021: Ocenění České společnosti entomologické za rok 2020 – část druhá. [Czech Entomological Society Award for 2020 – second part]. *Klapalekiana* **57 (3–4)**: 379–384 (in Czech).

BENEDIKT S. & SOMMER D. 2019: Ocenění členů České společnosti entomologické v roce 2019. [Award of the members of the Czech Entomological Society in 2019]. *Klapalekiana* **55 (1–2)**: 173–176 (in Czech).

BENEDIKT S. & SOMMER D. 2020: Ocenění členů České společnosti entomologické v roce 2020. [Awards for members of the Czech Entomological Society in 2020]. *Klapalekiana* **56 (1–2)**: 175–178.

SOMMER D. & BENEDIKT S. 2020: Ocenění udělovaná Českou společností entomologickou. [Awards awarded by the Czech Entomological Society]. *Živa* **68 (4)**: 93 (in Czech).

SOMMER D., BENEDIKT S. & KRÁL D. 2022a: Ocenění České společnosti entomologické. [Czech Entomological Society Award]. *Živa* **70 (1)**: 21 (in Czech).

SOMMER D., BEZDĚK A. & KRÁL D. 2022b: Ocenění České společnosti entomologické za rok 2021. [Czech Entomological Society Award 2021]. *Klapalekiana* **58 (1–2)**: 195–197 (in Czech).

SOMMER D., BEZDĚK A. & KRÁL D. 2023: Ocenění České společnosti entomologické. [Czech Entomological Society Award]. *Živa* **71 (1)**: 31 (in Czech).

TRÁVNÍČEK D. 2022: Mladý sedmdesátník Pavel Bezděčka. [Pavel Bezděčka, a young septuagenarian]. *Acta Carpathica Occidentalis* **13**: 81–88 (in Czech).

Dušan TRÁVNÍČEK, Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín

David SOMMER, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha
& Fakulta životního prostředí, Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha